

Pol ndê bapia tilu-nga têt̃ lau Korin-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pol to bapia dindéc têt̃ ndoc iñ mbo gameñ Masedonia-nga. Iñ tap sa bu aposel tasañ natô sêkôm gweleñ sêmbô malac Korin, ma sêndôhôñ yom tasañ têt̃ lau sêkễn whiñ-nga, ma sêpu Pol dau ma sêsôm bu iñ aposel ñandô dom. Bocdinãn Pol to bapia dindéc têt̃ ñac bu whê dau sa bu iñ aposel ñandô, ma bu puc lau Korin-nga dỗn tu bu sêsôc lau tasañ dinãn si yom ñapu dom. Tiñambu iñ kêkiñ Taitus têt̃ ñac gi bu lic ñac sêmbô ñalễn bocke, ma Taitus mbu meñ ma sôm têt̃ Pol bu lau Korin-nga daêsam sêsôc iñ ndê yom ñapu, ma sem dau kwi.

Pol to bapia dindéc ma tôc asê bu iñ tac ñayham kêlêc tu ngô Taitus ndê ñawaê pi lau Korin-nga. Ma iñ whê iñ ndê lêt̃n tu ndic ñac kêsi-nga sa. Iñ sôm têt̃ ñac bu sêmatôc aposel tasañ dinãn, ma sêmatôc ñac dau si lau nañ sêkôm mêtê sac, nañ sêwhiñ. Ma iñ to yom pi ñac si gweleñ sic awa sa-nga tu sênem lau Jerusalem-nga nañ sêpôñda dau, nañ sa-nga.

Yom ñamata-nga

¹ Aô Pol, nañ gati Yisu Kilisi ndê ñapasel kêkuc Anôtô ndê atac whiñ, gambo gawhiñ yac neñ asidôwa Timoti, ma alu ato bapia dindéc têt̃ Anôtô ndê gôlôwac dabuñ yêc malac Korin, ma

têḅ Anötö ndê lau dabuḅ hoḅ yêc gameḅ Akaya-ḅga. ² Mwasinḅ ti yom malô akêḅ Damaḅ Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi têḅ mac.

Anötö gêm malô ndê lau

³⁻⁴ Tampiḅ Anötö, yac neḅ Pômdau Yisu Kilisi Damba. Inḅ Damaḅ naḅ tawalô ti gêm malô yac yêc ḅwapac hoḅ-ḅga. Ma tu dinaḅ-ḅga dec yac atôm bu anem malô lau naḅ ḅwapac tidau-tidau tap ḅac sa, ḅalêḅ tigeḅ tôm Anötö dau kôm têḅ yac. ⁵ ḅahu bu ḅwapac ti ḅandê tôm Kilisi hôc, naḅ kêsalê yac ahuc tu yac am akiḅ inḅ-ḅga. Magoc tu Kilisi-ḅga, dec Anötö ndê mwasinḅ nem malô yac-ḅga kêsalê yac ahuc bocdinaḅ. ⁶ Têḅ ndoc bocke ḅwapac tap yac sa, naḅ alic ḅayham bu ahôc tu bu anem malô mac-ḅga, ma tu mac atap Anötö ndê mwasinḅ nem mac si-ḅga sa. Ma têḅ ndoc Anötö gêm malô yac, naḅ mwasinḅ dau golom mac bocdinaḅ, ma gêm mac sa bu alhac ḅaḅga ti nem atac pa su, ma ahôc ḅwapac kaiḅ tigeḅ tôm yac ahôc. ⁷ Yac aḅyalê bu mac ahôc ḅwapac awhiḅ yac, ma Anötö oc nem malô mac ti puc mac dôḅ awhiḅ yac bocdinaḅ. Tu dinaḅ-ḅga dec yac atac lu-lu tu mac nem akêḅ whiḅ-ḅga dom.

Aposel sêhôt ḅwapac daêsam

⁸ O asidôwai. Aḅyalê pi ḅandô eḅ bu yac ahôc ḅwapac atu-tu daêsam yêc gameḅ Esia-ḅga. Gêḅ dinaḅ kêgwiniḅ yac ḅandô ma hôc gêlêc yac mba licwalô su e yac gauc gêm bu oc seḅ yac su andinaḅ. ⁹ Yomandô! Yac gauc gêm bu yac mba têm ambo taḅli-ḅga pacndê têḅ ndoc dinaḅ. Magoc mba. Wapac dau tap yac sa bu êndôhônḅ yac bu taḅkwê yac dauḅ mba licwalô dom, magoc taḅkwê Anötö

nañ tòm bu uñ lau batê sa, nañ ndê ñaclai. ¹⁰ Yac gauc gêm bu ñawapac dinañ oc ku yac dulu, magoc Anötö kégaho yac su. Ma yac akêñ whiñ ti tanjkwê iñ bu nem yac sa ñalêñ tigenñ dinañ ñapañ. ¹¹ Ma yac akêñ whiñ bu mbec nañ mac atenñ, nañ oc nem yac sa bocdinañ. Têñ ndoc ñawapac bu tap yac sa tiyham, nañ Anötö oc nem yac sa tu mac nem mbec-ñga. Ma lau daêsam nañ sêlic gêñ dau, nañ oc sênem danje Anötö tu iñ ndê mwasiñ nañ kên têtñ yac-ñga.

Pol kên ndê têtñ ndic lau Korin kêsî-ñga pi ahic

¹² Anjô su nañ. Lêtñ ti sakinñ nañ yac akôm ambo nom, nañ akôm anjuc gauc nom-ñga danñ dom. Mba. Yêc yac mba ñalôm yac akêñ whiñ bu yac asa mba lêtñ tòm Anötö atac whiñ enñ. Yac akôm gwelenñ honñ ti mba ñalôm ma gauc sambuc, ma asa lêtñ ñawasi enñ, tòm Anötö ndê mwasiñ puc yac dôñ. Ma têtñ ndoc yac ambo awhiñ mac, nañ yac anjuc lêtñ tigenñ dinañ. Lêtñ dau ti yac mba ñahu apo dauñ sa-ñga. ¹³⁻¹⁴ Lau ñatô sêsôm bu yom honñ nañ yac ato têtñ mac, nañ ñahu yêc awê dom, ma mac atôm dom bu asam ma anjalê. Magoc mba. Kwahic dec mac anjalê yac ti mba gwelenñ ñahu ñapep su dom. Magoc yac akêñ batanñ bu mac oc anjalê yac pi ñandô enñ. Ma bocdinañ yac oc ati mac nem ñahu apo daôm sa-ñga, ma mac oc ati yac mba ñahu apo dauñ sa-ñga têtñ ndoc Pômdau Yisu mbu menñ.

¹⁵⁻¹⁶ Aneñ ñalôm pêtñ dôñ pi mac, dec galic ñayham ma kamasanñ neñ lêtñ bu wandic mac kêsî tidim lu. Aô gauc gêm bu wandic mac kêsî têtñ ndoc watêtñ gameñ Masedonia-ñga wandi. Ma têtñ ndoc wambu akêñ gameñ dinañ wameñ, nañ gauc gêm

bu oc walic mac tiyham. Nalêḡ dinanḡ oc tōm bu wanem mac sa tidim lu, ma tiḡambu dec oc tōm bu mac anḡkiḡ aō watêḡ gameḡ Judia-ḡga wandi. ¹⁷ Magoc tu aō gac mac kêsi dom tēḡ ndoc gambu akêḡ gameḡ Masedonia-ḡga, dec mac gauc gēm bocke? Aō kamasanḡ lēḡ dinanḡ gitōm gēḡ ḡambwa-ḡga, a? Me aō gasōm “Aêc, aō waloc,” ma ḡasawa saunḡ gakac awḡanḡ kwi, ma gasōm bu “Mba, aō oc waloc dom,” kakuc lau nom-ḡga si lēḡ, a?

¹⁸ Anḡō su nanḡ. Anōtō inḡ Yom Nandō Nḡadau, ma bocdinanḡ yac lau nanḡ am akiḡ inḡ, nanḡ atōm dom bu anḡsau mac atōm lau nanḡ sēsōm “Aêc,” ma ḡasawa saunḡ sêkac si ḡalōm kwi tiyham, ma sēsōm “Mba.” ¹⁹ Bu ḡawaê ḡayham nanḡ alu Sailas ma Timoti ahoc asê tēḡ mac pi Anōtō ndê Atu Yisu Kilisi, nanḡ tōc asê bu Anōtō gōlōc tidōḡ bu kōc yac sa, ma sōm “Aêc” tēḡ yac tu Kilisi-ḡga. Ma inḡ gitōm dom bu sōm “Aêc” tēḡ mac, ma ḡagahō kac ndê awḡa kwi, ma sōm “Mba.” ²⁰ Bu gēḡ honḡ nanḡ Anōtō gic bata, nanḡ inḡ oc kōm ḡandō sa ma sōm “Aêc” tēḡ yac tu Kilisi-ḡga. Ma tu Yisu Kilisi-ḡga dasōm “Yomandō” tu Anōtō ndê yom-ḡga, ma datoc inḡ ndê waê sa. ²¹ Anōtō dau puc mac ma yac dōḡ, bu dasap neḡ dakêḡ whiḡ Yisu Kilisi dōḡ ḡapanḡ. Inḡ kêyalinḡ yac sa dati inḡ ndê. ²² Ma inḡ kêḡ ndê Nalau Dabunḡ sip yac neḡ ḡalōm tōm gēḡ ḡandō mbêc. Ma tu dinanḡ-ḡga yac tanḡyalê bu mwasiḡ honḡ nanḡ inḡ gic bata bu kêḡ tēḡ yac, nanḡ inḡ oc kōm ḡandō sa. Ma Nalau dau ti Anōtō ndê ḡadalō nanḡ tōc asê bu inḡ ndê lau yac.

²³ Anḡō su nanḡ. Aō gambu gatêḡ malac Korin dom, ḡahu bu mac asap nem lēḡ giso ḡatō dōḡ ambo, ma aō gatec bu waloc ma wakōm mac nem

ɲalôm ɲawapac andô tu wamatôc mac-ɲga. Anötö kêyalê aneɲ ɲalôm, ma aö wasôm yêc in ɲngô-ɲga bu yom dau in yom ɲandô. ²⁴ Aö gasôm yom pi mac nem lêɲ giso tu bu yac ati mac nem akêɲ whiɲ ɲadaui lec dom. Mba. Mac tigen-tigen alhac Anötö ɲngô-ɲga tu daôm nem akêɲ whiɲ-ɲga. Ma yac akôm gwelen ɲwhiɲ mac tu bu mac asa nem lêɲ ɲapep e ambo ti atac ɲayham eɲ.

2

¹ Tu dinaɲ-ɲga dec aö gauc gêm tidôɲ bu wambu watêɲ mac waloc dom, ɲahu bu aö gatec bu yac dambo ti ɲalôm ɲawapac tiyham tu wamatôc mac-ɲga. ² Ma aö bu wakôm mac ɲalôm ɲawapac, dec asa mbo bu kôm aö atac ɲayham? Bu mac lau daôm dinaɲ ati aneɲ atac ɲayham ɲahu. ³ Tu dinaɲ-ɲga dec aö gac mac kêsi tôm aö gasôm su, naɲ dom, magoc gato bapia daɲ têɲ mac. Ma aö gakêɲ batan bu mac oc asôc aneɲ yom dau ɲapu. Ma bocdinaɲ têɲ ndoc aö bu watêɲ mac waloc, naɲ ɲawapac daɲ oc yêc yac ɲasawa dom, ma gêɲ dau oc kôm aö atac ɲayham. Ma aö gakêɲ whiɲ bu mac hon oc atac ɲayham awhiɲ aö. ⁴ Yom dau aö kayalê bu yom ɲaɲga, ma aö gato ti taɲsulu eɲ, ma kasahê ɲawapac ti ɲandê atu yêc neɲ ɲalôm. Aö gato tu bu wakêɲ ɲawapac têɲ mac-ɲga dom, magoc tu bu watôc asê bu aö atac whiɲ mac ndu andô.

Pol sôm bu sêsuc ɲac si ɲamalac daɲ ndê sac kwi

⁵ Mac nem ɲgac daɲ kôm aö ɲayom, ma gêɲ dau kêɲ ɲawapac têɲ aö taɲwasêɲ dom. Aö gatec bu wasôm yom daêsam pi gêɲ dau, tigen aö wasôm têɲ mac bu in kêɲ wapac mac hon bocdinaɲ. ⁶ Magoc

kwahic dec in pu dau, dec aö wasôm têt mac bu lêt bocke nan gôlôwac dabun sêsôm tidôn tu sêmatôc in-nga, nan gitôm. ⁷ Aö gatec bu in mbo ti ñalôm ñawapac atu ñapan, ma bocdinañ asuc in ndê sac kwi, ma anem malô in ndê ñalôm. ⁸ Aö atac whin bu mac akôm bocdinañ, tu bu atôc asê têt in bu mac atac whin in. ⁹ Yom nan aö gato pi ngac dinañ, nan gato tu bu wansahê mac bu oc asôc anen yom hon ñapu, me mba. ¹⁰ Mac bu asuc ñamalac dinañ ndê giso kwi, dec aö wasuc in ndê sac kwi bocdinañ. Bu giso bocke nan in kôm têt aö, nan Kilisi kêyalê bu aö gasuc kwi, ma aö gakôm bocdinañ tu bu wanem mac sa tu lêt amatôc giso-nga ti apiñ daôm dôñ-nga. ¹¹ Aö gatec bu mac akên ñasawa têt Sadañ bu señ lêt dapiñ dauñ dôñ-nga su. Bu yac tanyalê Sadañ ndê lêt hon su.

Pol tac whin bu lic Taitus

¹² Têt ndoc aö gatên malac Troas ga, nan galic bu Pômdau gêlêc gatam su têt aö bu wahoc Kilisi ndê ñawaê ñayham asê yêc gamen dinañ. ¹³ Magoc anen ñalôm gi lu gi lu, ñahu bu aö gatap anen asidôwa Taitus sa yêc malac dinañ dom. Tu dinañ-nga aö gahu lau malac dinañ-nga sin, ma gatên gamen Masedonia-nga ga.

Pol whê lau aposel si gwelen sa

¹⁴ Magoc aö bu wanem danje Anötö, ñahu bu in wê yac lau nan dakên whin Kilisi, gitôm ngac sinjêlêc ti ndê lau sin-nga nan sêku si ñacyo hon dulu. Ma wanem danje in bu lau daêsam sêtap gauc sa pi Kilisi, tu gwelen nan in kên sip yac aman-nga. Ma gauc pi Kilisi dau, in gitôm gên

malu nayham nan nhamalu pôm gameŋ kwi. ¹⁵⁻¹⁶ Bu Anötö gêlic yac atôm gêŋ malu nayham, tu yac mba gwelen ahoc nawaê nayham asé pi Kilisi-ŋga. Lau nan sêkôc nawaê dau sa ma sêtap seŋ sêndôc tali-ŋga sa, nan sêlic yac ti mba gwelen tôm sêngu gêŋ nhamalu nayham. Magoc lau nan sêkôc sa dom dec sic waê bu sêniŋga, nan sêtec yac ti mba gwelen tôm sêngu gêŋ mbôp nasu. Gwelen nawaê nayham-ŋga dau in gwelen atu andô, ma yac neŋ asa gitôm bu kôm? ¹⁷ Magoc tu Anötö puc yac dôŋ-ŋga, dec yac atôm bu akôm. Ma yac akôm tôm lau daêsam nan sêkôm tu sêtap awa sa-ŋga lec dom. Mba. Yac anyalê tidôŋ bu Anötö kêyalin yac sa ma pin yac dôŋ am damin Kilisi, dec akôm gwelen nawaê nayham-ŋga ti nalôm nawasi ambo in anŋô-ŋga.

3

Lau Korin-ŋga si lêŋ whê Pol ndê gwelen sa

¹ Mac gauc gêm bu yac asôm yom dindec tu bu atoc daun sa-ŋga, a? Mba. Lau natô sêkôc bapia whê ŋac sa tu sêkôm gwelen-ŋga. Magoc yac atôm lau dinaŋ dom. Yac ahêgo daun bu akôc bapia dan bu whê yac sa têŋ mac, me bu mac ato bapia whê yac sa têŋ lau natô-ŋga dom. Mba. ² Nahu bu mac daôm atôm bapia whê yac sa-ŋga, nan sêto yêc yac mba nalôm. Ma têŋ ndoc lau sêlic mac nem lêŋ ti sakin, nan tôm ŋac sêsam bapia dau, ma sênyalê bu yac aposel nandô. ³ Kwahic dec mac ati Kilisi ndê lau tu yac mba gwelen-ŋga. Ma têŋ ndoc lau sêlic mac asa nem lêŋ tiwakuc, nan tôm sêlic bapia whê yac sa têŋ ŋac-ŋga. Ma mac atôm bapia nan sêto ŋa kêlêpê me atôm Moses ndê yomsu nan Anötö

to pi hoc, nan dom. Mba! Mac atôm bapia nan Anötö Tali Njatau ndê Njalau to, ma in to sip njamalac si njalôm.

Pwac wakuc oc kêñ yac dandöc tanli

⁴ Tu Kilisi-nga dec yac akêñ whin bu mac oc asap nem lêñ ti sakin ñayham dinan dôñ ñapan. Bocdinan yac ambo ti atac pa su tu mac-nga yêc Anötö anğô-nga. ⁵ Yac bu atoc daun sa ma asôm bu yac daun atôm bu akôm Anötö ndê gwelen lec dom. Mba. Tigen tu Anötö kêñ ñanga têtñ yac-nga, dec yac atôm bu akôm. ⁶ Aêc! Tu ñaclai nan Anötö dau kêñ têtñ yac-nga, dec yac atôm bu anem akin in, ma ati lau akin pwac wakuc-nga. Ma pwac wakuc dau, in gitôm pwac akwa yomsu-nga dom. Bu lau dan sêtôm dom bu sêñkuc pwac yomsu-nga ñapep, ma bocdinan pwac dau têt asê bu tac waê bu dambac ndu. Tigen pwac wakuc nan hêganôn Njalau ndê gwelen, nan oc nem yac sa bu dandöc tanli.

Pwac wakuc hóc gêlêc pwac akwa su

⁷ Anğô su nan. Pwac akwa nan Anötö to pi hoc ma kêñ têtñ Moses, nan meñ ti Anötö ndê ñawasi. Ñawasi dau gêm Moses ahuc dec lau Israel-nga dan sêtôm dom bu sêlic in anğô andô solop e ñawasi dau hê su. Pwac dau meñ ti ñawasi, magoc sakin pwac akwa-nga dau ña-ñandô, nan dambac ndu.* ⁸ Tigen sakin pwac wakuc-nga, nan Njalau Dabun

---

* **3:7:** Yom dau ñahu bocdec bu. Yac bu gauc nem bu danem akin Anötö tanjuk lêñ pwac yomsu-nga, dec oc tôm dom bu dati lau gitên ma datap señ dandöc tanli-nga sa. Bu njamalac dan oc tôm dom bu êñkuc yomsu hon ñapep, ma bocdinan lêñ yomsu-nga oc tôm dom bu kêñ yac dandöc tanli. Alic yom ñatô yêc Rom 3:20; Gal 2:16; ma Jem 2:10.

gêm gôlin, nan ndê nawasi hôc gêlêc su. ⁹ Pwac yomsu-nga na-ñandô nan datap Anötö ndê matôc sa. Tigen pwac wakuc na-ñandô nan dati lau gitên tu Nalau Dabuñ ndê gwelen-nga. Bocdinañ pwac wakuc ndê nawasi hôc gêlêc pwac akwa ndê su. ¹⁰ Pwac akwa meñ ti nawasi, tigen yac bu danem dôhôn pwac akwa dau whin pwac wakuc, oc dalic gitôm gên nawasi mba, bu pwac wakuc ndê nawasi hôc gêlêc su. ¹¹ Nawasi nan gêm Moses ahuc tên ndoc in kôc pwac akwa, nan yêc balin dom ma hê su, magoc pwac wakuc ndê nawasi in atu andô, ma oc pacndê dom.

¹² Bocdinañ yac akên batan pwac wakuc na-ñandô, ma akôm mba gwelen ti atac pa su. ¹³ Ma yac akôm Anötö ndê nawasi ahuc tôm Moses kôm, nan dom. Bu tên ndoc Anötö ndê nawasi gêm Moses ahuc, nan in kôm anjô andô ahuc na po, bu lau Israel-nga sêlic in anjô andô dom e nawasi dau hê su. ¹⁴⁻¹⁵ Magoc lau dau si gauc ti nalôm ñadandi, ma ñac gauc gêm bu pwac yomsu-nga nan Anötö kên sip Moses amba, nan ti lên Anötö nem ñac si-nga. Tên ndoc sêsam pwac yomsu-nga dinañ, nan sênjalê nahu andô dom, tôm po dan kôm ñac si nalôm ahuc. Ma tên Moses ndê têm e meñ tên kwahic dec, po dau gacgen yêc. Nalên tigen yêc bu po dau niña yêc ñac si nalôm, nan sêkên whin Kilisi, dec in oc kac po dau su. ¹⁶ Yomandô. Asa nan gêm ndê nalôm kwi ma kên whin Pômdau, nan Pômdau dau oc kac po dau su yêc in.

¹⁷ Pômdau in Nalau, ma Pômdau ndê Nalau bu mbo whin yac, dec in oc êngapwêc yac su yêc gapocwalô yomsu-nga. ¹⁸ Kwahic dec po dan kôm yac anôn

andô ahuc gitôm Moses dom, magoc yac lau dakêñ whiñ-nga hon datôc Pômdau ndê ñawasi asê tiawê gitôm busunôm. Ma ñawasi dau oc hê su dom, magoc oc tiatu-tiatu ndi. Nahu bu Pômdau ndê Njalau gêm gwelen yêc yac nen ñalôm ñapan, tu bu kôm yac datiwakuc.

4

Nawaê ñayham gitôm ya ñawê

¹ Anötö tawalô yac ma kêñ sakin pwac wakuc-nga sip yac aman, ma tu in tawalô yac-nga dec yac atôm dom bu ahu gwelen dau sin têt ndoc ñawapac tap yac sa. ² Mba. Mêtê mayan-nga nan lau sêkôm sêsiñ-sêsiñ sêmbo, nan yac ac ahê su. Yac angaluñ yom dan whiñ Anötö ndê yom, me ansau lau dan bu sêkên whiñ-nga lec dom. Mba. Yac ahoc yomandô asê yêc awê. Ma ñalên dinan, lau oc sênjalê yêc ñac si ñalôm, bu yac akôm mba gwelen solop ambo Anötö anğô-nga. ³ Lau natô sênğô ñawaê ñayham nan yac ahoc asê, magoc sêkên whiñ dom, gitôm gêt dan kôm ñac si gauc ti ñalôm ahuc, ma bocdinañ ñac gacgen sêmbo sen sêninğan-nga. ⁴ Anötö tasan têt dindec-nga, nan Sadañ dau, in kêñ ñasec atu pôc lau nan sêkên whiñ dom, nan si gauc ahuc. Ma ñac gitôm dom bu sêkôc ñawaê ñayham sa. Bocdinañ dec sênjalê Kilisi ndê ñawasi dom. Ma sênjalê Anötö ndê ñawasi dom bocdinañ, bu Kilisi gêm Anötö dau anğô bu têt Anötö asê têt yac.

⁵ Anğô su nan. Yac am mêtê hêganôn dauñ dom. Mba. Yac am mêtê pi Yisu Kilisi, ma akac lau bu sêkôc in sa ti ñac si Pômdau. Ma yac am akin

mac atôm lau akiñ, tu bu apo Yisu ndê waê sa-nga. ⁶ Anötö inñ Nawê Njatau nañ sôm, “Nawê sa ma pô gameñ njasec,” têtñ ndoc inñ kêtñ undambê ti nom. Ma inñ kêtñ ndê nawê pô yac neñ njalôm tu bu tañyalê inñ ndê nawasi atu-nga. Ma nawasi atu dau, nañ dalic yêc Kilisi, nañ gêm Anötö anğô têtñ yac.

Anötö kêtñ ndê nawaeñ njayham têtñ lau licwalô mba bu sêhoc asê

⁷ Yac dauñ mba licwalô gitôm dom bu akôm gwelenñ nawaeñ njayham-nga, tigenñ Anötö kêtñ gwelenñ dau sip yac amanñ. Inñ ndê lêtñ dinañ gitôm inñ kêtñ gêtñ njâlî atu dañ sip gêtñ nambwa-nga gitôm lôñ-si. Inñ kôm bocdinañ dec têtñ asê bu njac lai puc gwelenñ dau dôñ-nga, nañ hêtñ gêtñ njac lai hoñ su, nañ meñ akêtñ inñ ndê. ⁸ Nawapac daêsam sêyêc, magoc kêtñwinñ yac dom. Yac anñsalê lêtñ bu anñlêc njawapac daêsam dinañ njapañ, magoc kôm yac atac tec mba gwelenñ dom. ⁹ Daêsam sêkêtñ kisa yac, magoc yac anñyalê bu Anötö mbo whinñ yac ma têtñ dom bu hu yac sinñ. Sêpu ti sêkôm yac njayom, magoc sêsenñ yac su dom. ¹⁰⁻¹¹ Yac akôm gwelenñ tu Yisu-nga, ma tu dinañ-nga dec lau sêkôm bu sêndic yac ndu, magoc mba, yac ambo tañli. Yac ahêtñ njandê ti njawapac njapañ, nañ têtñ asê bu yac anñkuc Yisu ndê lêtñ mbac ndu-nga. Magoc gêtñ dau ku yac dulu dom, tu bu têtñ asê bu Yisu mbo tali tiyham ma kêtñ njac lai têtñ yac bu akôm gwelenñ. ¹² Bocdinañ, tu gwelenñ nawaeñ njayham-nga dec yac ahêtñ njawapac atu njapañ, têtñ bu ndic yac ndu, magoc mac atap Anötö ndê njac lai kêtñ mac andêtñ tamli-nga sa.

¹³ Sêto yom dañ yêc bocdec bu:

Aö gakêñ whiñ Pômdau, dec gahoc iñ ndê waê asê. *[BW 116:10]*

Ma yac ankcuc gauc tigenñ dinanñ. Yac akêñ whiñ Pômdau, dec ahoc iñ ndê waê asê. ¹⁴ Ma yac anjalê bu Anötö, nanñ uñ Pômdau Yisu Kilisi sa akêñ lau batê-nga, nanñ oc uñ yac sa awhiñ Yisu bocdinañ, ma kênñ yac alhac iñ anğô-nga awhiñ mac. ¹⁵ Yac alic ñayham bu ahôc ñawapac tu bu anem mac sa-nga. Ma tu yac mba gwelenñ-nga, dec Anötö ndê mwasinñ oc êñsalê mac nem lau daêsam ahuc, ma mac oc anem danğe Anötö êñlêc e iñ ndê waê tiatu ma tiapa.

¹⁶ Tu dinanñ-nga yac atôm dom bu ahu gwelenñ dau sinñ têtñ ndoc ñawapac tap yac sa. Yomandô. Yêc awê-nga yac neñ ñamlic tiakwa ma tisac, magoc yêc ñalôm-nga Anötö kôm yac atiwakuc tôm bêc honñ. ¹⁷ Bu ñawapac nanñ yac ahôc, nanñ yac alic gitôm gêtñ ñambwa têtñ apê-nga. Ma tu yac ahôc ñawapac dinanñ-nga, dec oc atap Anötö ndê ñawasi atu sa. Ma ñawasi dau oc pacndê dom, magoc oc yêc titêtñ-titêtñ, ma iñ gêtñ ñandô hôt gêlêc ñawapac honñ dinanñ su. ¹⁸ Bocdinañ yac tançkwê gêtñ nom-nga nanñ tanôtñ alic su, nanñ dom, ñahu bu gêtñ dau oc niñga. Magoc yac akêñ batanñ gêtñ nanñ yac tanôtñ alic su dom, bu gêtñ dau oc yêc ñapanñ ma pacndê dom.

5

Yac neñ ñamlic nom-nga oc pô dau su tiwakuc

¹ Yac neñ ñamlic nom-nga gitôm bac atac, ma iñ bu tisac, dec yac tanjalê bu Anötö kêmasanñ yac neñ ñamlic wakuc undambê-nga, nanñ gitôm andu ñandô nanñ oc lhac ñapanñ. Andu ñandô dau gitôm

andu me bac tēm apê-nga naŋ ŋamalac sêkwê, naŋ dom. ² Ma yac neŋ ŋamlic nom-nga gitôm yac neŋ ŋakwê tēm dindec-nga. Magoc tu gêŋ wapac nom dindec-nga, dec yac atac whiŋ ndu andô bu dasôc neŋ ŋamlic wakuc undambê-nga ti ŋakwê, dec yac tam awhaŋ su bu datap gêŋ dau sa. ³ Ma yac bu dasôc ŋakwê undambê-nga dau sa, dec oc ti yac neŋ ŋakwê ŋandô, ma oc dambo ŋamlic ŋambwa dom. ⁴ Têŋ ndoc ŋamlic nom-nga ti yac neŋ bac, naŋ dahôc ŋawapac ŋapaŋ, ma bocdinaŋ tam awhaŋ su bu datap neŋ ŋamlic wakuc undambê-nga sa. Yac atac tec ŋamlic dindec dom, magoc yac atac whiŋ ndu andô bu ŋamlic tēm dindec-nga naŋ gitôm dom bu yêc ŋapaŋ, naŋ pô dau su ti gêŋ wakuc naŋ oc yêc ŋapaŋ. ⁵ Anötö kêmasaŋ yac tac waê gêŋ dau solop. Ma iŋ kêŋ Ŋalau Dabuŋ têtŋ yac gitôm gêŋ ŋandô mbêc, naŋ tôc asê bu gêŋ ŋandô naŋ iŋ gic bata bu kêŋ têtŋ yac tiŋambu, naŋ oc ŋandô sa bocdinaŋ.

⁶ Tu dinaŋ-nga dec yac ambo ti atac pa su eŋ. Yac aŋyalê bu tēm hoŋ naŋ yac ambo nom ma ŋamlic nom-nga ti yac mba ŋakwê, naŋ yac ambo awhiŋ Pômdau yêc undambê dom. ⁷ Bu gêŋ naŋ Anötö gic bata bu kêŋ têtŋ yac tiŋambu, naŋ yac alic ŋa-ŋandô su dom, magoc akêŋ whiŋ bu oc ŋandô sa. ⁸ Yac atac pa su ma alic ŋayham bu ambo ti ŋamlic nom dindec-nga, tigenŋ oc ŋayham hôc gêlêc bu ahu ŋamlic dau siŋ, ma andi ambo awhiŋ Pômdau. ⁹ Bocdinaŋ yac bu ambo nom dindec me ahu siŋ, naŋ yac taŋkwê ŋandô tigenŋ, naŋ bu asa mba lêŋ ndic Pômdau tandô ŋayham eŋ. ¹⁰ Ŋahu bu tiŋambu yac hoŋ oc dalhac Kilisi aŋgô-nga bu êmatôc yac.

Inj oc kêñ ñagêyô têtñ yac êñkuc gêtñ ñayham me sac bocke nanñ dakôm têtñ ndoc dambo nom dindec.

Pol whê ndê gwelen ñahu sa

¹¹ Yac añyalê gêtñ dau su, dec atoc Pômdau sa ti asôc inj ñapu, ma tu dinañ-ñga dec yac am mêtê lau ma akac ñac bu sênem dau kwi. Yac mba lêtñ ti sakinj ñahu yêc awê têtñ Anötö, ma aö gakêtñ batanñ bu mac oc añyalê yac mba lêtñ ti sakinj ñahu bocdinañ. ¹² Yac ato yom dindec tiyham tu bu atoc daun sa têtñ mac-ñga dom. Mba. Yac atac whiñ bu mac añyalê yac mba gauc ti ñalôm tidônñ, ma bocdinañ mac oc alic yac ñayham. Ma oc tòm bu mac apo yac mba waênñ sa têtñ lau nanñ sêpu yac. Bu lau dau sêkôc gauc nom-ñga ñambwa ma sêtoc gêtñ awê-ñga sa hóc gêlêc gêtñ ñalôm-ñga. ¹³ Magoc yac ahêgo daun tu lau nanñ sêsôm bu yac mba gauc kêñsônñ, nanñ dom. Bu gêtñ nanñ yac akôm, nanñ akôm tu Anötö-ñga. Ma yac akôm ti mba gauc ñawa, tu bu anem mac sa-ñga. ¹⁴ Kilisi ndê atac whiñ kêgíli yac bu ahoc ñawaê ñayham asê têtñ lau. Bu yac akêtñ whiñ bu ñgac tigenñ mbac ndu ô lau hoñ, dec gitôm lau hoñ sêmbac ndu. ¹⁵ Aêc! Kilisi mbac ndu tu lau hoñ-ñga, tu bu lau nanñ sêmbo tali nanñ sêñkuc dau si atac whiñ dom, magoc sêñkuc inj nanñ mbac ndu tu ñac-ñga ma tisa ma mbo tali tiyham, nanñ ndê atac whiñ.

Kilisi hê wamba yac têtñ Anötö

¹⁶ Muñ-ñga yac alic Kilisi gitôm ñamalac nom-ñga ñambwa, magoc kwahic dec yac akôc gauc kainñ dinañ tiyham dom. Ma ñalêtñ tigenñ kwahic dec yac ahêgo daun pi gêtñ awê-ñga dom têtñ ndoc yac akôc gauc pi lau nom-ñga. ¹⁷ Bu ñamalac bocke nanñ

kêñ whiñ Kilisi, nañ yac anyalê bu Anötö kôm inñ tiwakuc su. Inñ hu lêtñ akwa siñ, ma sa ndê lêtñ tiwakuc. ¹⁸ Anötö dau kôm gêtñ hoñ dinañ ñandô sa. Yac neñ sac kac yac su yêc Anötö, magoc inñ kêkinñ Kilisi sip nom meñ ma mbac ndu tu yac neñ sac-nga, dec hê wamba yac têtñ Anötö, ma kêmasañ lêtñ bu datigasuc inñ tiyham. Ma inñ kêñ ñawaê ñayham pi inñ ndê lêtñ dinañ sip yac amanñ, bu ahoc asê têtñ lau. ¹⁹ Ma ñawaê ñayham dau bocdec. Anötö kêkinñ Kilisi sip nom meñ, ma tu Kilisi-nga dec suc lau nom-nga si sac kwi, ma kêmasañ lêtñ bu sêmbu sêtêtñ inñ sêndi. Ma inñ kêñ gwelenñ têtñ yac bu ahoc ñawaê dau asê têtñ lau nom-nga.

²⁰ Tu dinañ-nga dec yac akôm gwelenñ dau am Kilisi angô, gitôm Anötö dau sôm ndê yom têtñ mac sa yac whañsunñ. Ma yac atenñ mac am Kilisi angô, bu gauc nem yom pi gwelenñ atu nañ Kilisi kôm tu bu suc mac nem sac kwi ma hê wamba mac têtñ Anötö-nga, ma akôc yom dau sa. ²¹ Alic su nañ. Kilisi ndê sac mbasi, magoc Anötö kêñ yac neñ sac ñagêyô hoñ pi inñ, tu bu nem yac sa-nga. Ma tu dinañ-nga asa nañ kêñ whiñ Kilisi, nañ Anötö gêlic inñ bu ñamalac gitêtñ.

6

¹⁻² Anötö sôm yom bocdec bu:

Têm nañ aô galic ñayham bu wamwasinñ mac-nga, dec ganğô mac nem yom. Ma têtñ bêc nañ kamatinñ tidônñ bu wanem mac si, nañ gam mac sa. *[Ais 49:8]*

Aô wasôm têtñ mac bu têm kwahic dec-nga inñ Anötö ndê têm êmwasiñ ti nem yac si-nga. Tu dinañ-

nga yac lau nan akôm gwelen awhin Anötö, nan aten mac bu akôc Anötö ndê mwasiñ nambwa dom.

Pol hôc nawapac tu gwelen nawae nayham-nga

³Yac atec bu lau dan sêpu yac mba gwelen nawae nayham-nga e sêtec Anötö ndê yom. Tu dinan-nga dec yac ayob mba lêñ bu akôm giso dan dom. ⁴Gên nan yac akôm, nan whê sa bu yac Anötö ndê lau akiñ. Yac ahôc nawapac ti anshê nandê tidau-tidau kêgwiniñ yac, tigen ahu mba gwelen siñ dom, akôm ti atac pa su en. ⁵Lau sic yac, sêkên yac andöc gapocwalô, ma sêli dau sa tu yac-nga. Yac akôm gwelen atu, ma têm daêsam gên yô yac, ma yac ayêc bêc tanôñ dom. ⁶Magoc gwelen atu nan yac akôm, nan akôm ti mba nalôm nawasi, ma ti gauc nawa, akôc mba nalôm dôñ ma akôm mêtê nayham têñ lau hon. Nalau Dabuñ gêm gôliñ yac, ma yac asap mêtê atac whin lau-nga dôñ napan. ⁷Yac akôm gwelen dau na Anötö ndê naclai, ma asôm yom nandô en. Ma yac asap lêñ gitên dôñ, gitôm yac akôc wapa siñ-nga yêc aman danğa lu-lu bu andic siñ. ⁸Lau natô sênjalê bu yac aposel nandô, ma sêmpiñ yac ma sem nawae sa pi gwelen nan yac akôm. Ma natô sêpu ma sêngôliñ yom pi yac ti mba gwelen, ma sêsôm bu yac lau tasan. ⁹Natô sênjalê yac, ma natô sem gauc yac. Yac ahôc nawapac napan tôm bu ambac ndu, magoc mba, yac ambo tanli. Lau sic yac, magoc sic yac ndu dom. ¹⁰Gên hon dinan gitôm bu kôm yac nalôm nawapac, magoc ambo ti atac nayham napan. Yac atôm lau nalôm sawa, tigen yac am lau daêsam sa sêti lau ti lêlôm tu sêtap Anötö ndê mwasiñ sa-nga. Yac awêkain gên nom-nga dan

dom, magoc tu Kilisi-nga dec yac awêkainj gêñ honj tu puc yac gatunj dôñ-nga.

Pol tenj lau Korin-nga bu sêtoç si atac whinj asê

¹¹ Yac asôm mba yom honj tiawê têt mac lau Korin-nga, ma akêt mba ñalôm sambuc têt mac.

¹² Yac atôc têt mac bu yac atac whinj mac, tigenj mac atôc nem atac whinj yac-nga asê su dom. ¹³ Aô galic mac atôm anej balêkoc, dec wateñ mac bu akêt nem ñalôm sambuc têt yac, tôm yac akôm têt mac.

Pol kêt puc lau Korin-nga pi lau nanj sêkêt whinj dom

¹⁴ Anjô su nanj. Lau gitêt ti lau ñawê-nga oc sêwêkainj gêt danj sêwhinj lau ñasec-nga ti lau sac-nga dom. Tu dinanj-nga yac lau nanj dakêt whinj Yisu, nanj dayob bu dandic sôt dauñ dawhinj lau nanj sêkêt whinj dom, nanj dom. ¹⁵ Yomandô! Kilisi lu Belial* oc tôm dom bu sêkêt si ñalôm pitigenj tu gêt danj-nga. Ma ñgac nanj kêt whinj ma ñgac nanj kêt whinj dom, injlu si gauc kainj tigenj dom. ¹⁶ Ma lau nanj sem akinj Anötö bu sêndic sôt dau sêwhinj lau nanj sem akinj anötöi gwam, nanj inj gêt so sambuc. Bu yac lau dakêt whinj-nga datôm Anötö Tali Njatau ndê lôm dabunj. Anötö dau sôm yom pi ndê lau bocdec bu:

Aô oc wanjsêlêt ti wambo wawhinj ñac. Aô wati ñac si Anötö, ma ñac oc sêti anej lau. *[Lev 26:12]*

¹⁷ Tu dinanj-nga dec andic ahê lau nanj sêsap mêtê sac dôñ ñapanj, tôm Pômdau ndê yom nanj sêto yêc bocdec bu:

---

* **6:15:** Belial - Sadanj ndê ñaê danj.

Ahu ñac siñ ma andic ahê ñac. Amasec gêñ ñadômbwi dan dom, ma aö oc wakôc mac sa.
[Ais 52:11]

¹⁸ Ma Pômdau, Ñaclai Ñadau kêmatin yom tidôñ bocdec bu:

Aö oc wati mac Damam, ma mac ati aneñ balêkoc ñgac ti awhê. *[2 Sam 7:14]*

7

¹ O aneñ lau atac whin-ñga. Anötö kêmatin yom tidôñ bu kôc yac sa ñalêñ dinañ, ma tu dinañ-ñga dec danem dabuñ dañ, ma dandic ahê gêñ hon nañ oc kôm yac neñ ñamlic ma gatuñ ñadômbwi sa yêc in ñgô-ñga. Yomandô! Yac bu datôc Anötö ti datoc in sa ñapep, dec dandic dabin dañ e dasa neñ lêñ dabuñ eñ.

Lau Korin-ñga si ñawaê kôm Pol tac ñayham

² Yac aten mac bu gauc nem yac yêc mac nem ñalôm ti atac ñayham eñ. Ñgô su nañ. Yac akôm mêtê sac têñ lau dom, yac añsôñ lau si gauc dom, ma yac ambac-ambac yom lau tu bu akôc ñac si gêñ-ñga dom. Mba. ³ Gauc nem bu aö gato yom dinañ tu bu wamatôc mac-ñga dom. Tôm aö gasôm têñ mac muñ su, bu yac akêñ mba ñalôm ti atac whin têñ mac. Yac atac whin mac kêlêc, dec yac bu ambo tañli me ambac ndu awhin mac, oc ñayham. ⁴ Aö gasôm aneñ yom hon hañ têñ mac, ñahu bu aö gakêñ whin bu mac oc akôc sa. Ma aö gatoc mac nem waêm sa yêc lau ñatô ñgô-ñga. Mac nem ñawaê kôm aö lic pi ma ñalôm tigahô. Ñawapac daêsam kêsâlê yac ahuc, magoc yac gauc gêm mac, dec kôm yac atac ñayham atu andô.

⁵ Têñ ndoc yac ahôc asê gameñ Masedonia-nga, nañ ñawapac daêsam tap yac sa. Lau sêkêñ kisa yac ñandô, ma yêc yac mba ñalôm atôc daun atu. Tu dinañ-nga dec ñasawa mba bu yac añwhañ daun. ⁶ Magoc Anötö, nañ gêm malô lau ti ñalôm ñawapac, nañ kêkin Taitus mbu têñ yac, dec kôm yac mba ñalôm tighô. ⁷ Ma Taitus gic miñ pi mac, ma whê sa bu mac nem lêñ gêm malô in ndê ñalôm. In sôm bu mac añyalê nem giso ma apu daôm, ma whê sa bu mac gauc gêm aô ñapañ, ma tamkwê bu alic aô tiyham. Bocdinañ yac mba ñalôm tighô tu alic in-nga, ma tu añgô in ndê yom pi mac-nga. Yom hon dinañ kôm aô atac ñayham atu andô.

⁸⁻⁹ Têñ ndoc aô gañgô bu bapia nañ gato têñ mac, nañ kôm mac nem ñalôm ñawapac, dec kasahê yham dom tu gakêñ bapia dau têñ mac-nga. Magoc aneñ bapia kêñ wapac mac ñapañ dom, ma bocdinañ kwahic dec aô atac ñayham pi gêñ dau. Aô atac ñayham tu gakêñ ñawapac têñ mac-nga dom, magoc tu ñawapac dau whê nem gauc sa pi nem giso e am daôm kwi. Ñalêñ dinañ dec ñawapac nañ aô gakêñ têñ mac, nañ kêkuc Anötö ndê atac whiñ. Ma yom nañ yac ato têñ mac, nañ kôm mac atisac dom, magoc gêm mac sa. ¹⁰ Têm ñatô Anötö gêlic ñayham bu yac dahôc ñawapac tu bu yac tanyalê yac neñ sac ma danem daun kwi-nga. Ñawapac kain dinañ oc dalic sac dom, ñahu bu in gêm yac sa tu datap Anötö ndê mwasiñ nem yac si-nga sa. Yac bu dahôc ñawapac nom-nga ñambwa ma danem daun kwi dom, dec yac oc gacgeñ dambo lêñ dandiñan-nga.

¹¹ Mac añyalê su bu ñalôm ñawapac nañ mac añsahê, nañ kêkuc Anötö ndê atac whiñ, ma gêm

ņandô bocdec. Têņ ndoc aneņ bapia whê mac nem gauc sa pi nem giso, dec kôm mac asô ma atôc daôm. Ma bocdinaņ mac akôc gauc ņaņga pi lêņ bu amatôc giso dinaņ, ma amasaņ tisolop. Mac akêņ daôm sambuc tu akôm bocdinaņ, tu bu atôc asê bu mac atec lêņ sac. Gêņ hoņ naņ mac akôm tu amatôc gêņ dau-ņga, naņ tôte asê bu giso daņ yêc mac-ņga dom. ¹² Yêc aneņ bapia aô gato yom pi ņamalac naņ kôm giso, ma gato pi ņamalac naņ giso dau kêņ wapac iņ. Magoc bapia dau iņ ņahu andô dinaņ dom. Aô gato tu bu watôc asê yêc awê, bu mac akêņ daôm sambuc tu asôc yac mba yom ņapu yêc Anötö aņgô-ņga.

¹³ Yac aņgô ņawaê bu mac am daôm kwi ma akôm gêņ hoņ dinaņ, dec kôm yac mba ņalôm tigahô. Ma gêņ daņ whiņ kôm yac atac ņayham, naņ Taitus gic miņ bu têtņ ndoc iņ hôt asê mac, naņ mac akôc iņ sa ti atac ņayham, dec kôm iņ ndê ņalôm timalô. ¹⁴ Muņ-ņga aô gatoc mac nem waêm sa têtņ Taitus. Ma kwahic dec iņ kêyalê bu yom naņ aô gasôm pi mac iņ yomandô, dec kôm aô mayañ dauņ dom. Mac aņyalê bu yom hoņ naņ yac asôm têtņ mac, iņ yomandô eņ, ma ņalêņ tigen yom naņ yac asôm tu ampिņ mac-ņga, naņ Taitus tap sa bu yomandô bocdinaņ. ¹⁵ Têtņ ndoc iņ hôt asê mac, naņ mac akôc iņ sa ņalêņ ņayham, ma iņ gêlic bu mac apu daôm ti atôc Anötö, dec asôc yac mba yom ņapu. Bocdinaņ ndoc bocke iņ gauc gêm mac nem lêņ dinaņ, dec kôm iņ atac whiņ mac kêlêc su. ¹⁶ Ma aô Pol gaņgô su bu mac aņkuc lêņ solop, dec gakêņ whiņ bu mac oc asap lêņ dinaņ dôtņ ņapaņ. Ma tu dinaņ-ņga aô atac ņayham atu.

8

Lau Korin-nga sic awa sa tu sênem lau sêkêḅ whiḅ-ḅga ḅḅatô sa

¹ O asidôwai. Yac bu awê mac nem gauc sa pi lêḅ naḅ Anötô ndê mwasinḅ gêm ḅḅandô yêc lau sêkêḅ whiḅ-ḅga naḅ sêmbô gamenḅ Masedonia-ḅga.

² ḅḅac lau ḅḅalôm sawa, ma ḅḅawapac atu-tu daêsam kêḅwiniḅ ḅḅac, magoc sêmbô ti atac ḅḅayham ma sic awa daêsam sa tu sênem lau sêkêḅ whiḅ-ḅga ḅḅatô sa-ḅga.

³ Aô wasôm yomandô têḅ mac, bu awa hoḅ naḅ sêḅap sa, naḅ sêkêḅ. Magoc awa tigenḅ dinaḅ dom. Inḅ naḅ bu yob ḅḅac-ḅga, naḅ sêkêḅ ḅḅatô gi whiḅ. Yac akac ḅḅac bu sêkôm bocdinaḅ dom.

Mba. ⁴ ḅḅac dau sêlic gwelenḅ dinaḅ bu gêḅ ḅḅayham kêlêc, dec sêḅenḅ yac ḅḅapanḅ bu sênem gwelenḅ dau sêwhiḅ gôlôwac dabuḅ ḅḅatô, tu bu sênem Anötô ndê lau dabuḅ Jerusalem-ḅga naḅ sêpônḅda dau, naḅ sa.

⁵ Gêḅ ḅḅamata-ḅga ḅḅac sêkêḅ si ḅḅalôm sambuc têḅ Pômdau, ma têḅ yac bocdinaḅ. Lêḅ dau kêkuc Anötô ndê atac whiḅ. Yac gauc gêm bu Anötô ndê mwasinḅ oc nem ḅḅandô yêc ḅḅac, magoc taḅḅkwê ḅḅandô atu kainaḅ dinaḅ dom.

⁶ Têḅ têm Taitus mbo whiḅ mac, naḅ inḅ gic hu gwelenḅ dinaḅ ma mac ac awa ḅḅatô sa su. Tu dinaḅ-ḅga yac akac inḅ bu mbu têḅ mac loc, ma kôm gwelenḅ dau whiḅ mac e pacndê.

⁷ Yac aḅḅalê su bu mac akôm nem gêḅ hoḅ ḅḅalêḅ ḅḅayham. Mac akêḅ whiḅ ḅḅanga, asôm yom ḅḅayham, ma aḅḅalê ḅḅawaê ḅḅayham ḅḅapep. Mac akêḅ daôm sambuc tu anem akiḅ Anötô-ḅga, ma mac atac whiḅ yac kêlêc. Bocdinaḅ akôm gwelenḅ andic awa sa-ḅga dinaḅ aḅḅkuc nem lêḅ ḅḅayham dinaḅ. ⁸ Aô bu wakac mac

bu akôm gêñ dinan̄ dom. Mba. Aö bu walic bu mac nem mêtê atac whiñ-nga in̄ mêtê ñandô nan̄ tap lau sêkêñ whiñ-nga ñatô si sa, me mba.

⁹ Bu mac an̄jalê Pômdau Yisu Kilisi ndê lêñ êmwasiñ yac-nga. In̄ gêñ hon̄ ñadau, magoc in̄ hu in̄ ndê ñaclai ti ñawasi atu hon̄ siñ, ma sip nom meñ gitôm ñamalac ñambwa. In̄ kôm dau gitôm ñgac ñalôm sawa, tu bu mac atap Anötö ndê mwasiñ nem mac si-nga sa, dec ati lau ti lêlôm.

¹⁰ Têñ yala akwa mac lau ñamata-nga bu atôc asê bu mac atac whiñ ndu andô bu anem lau Jerusalem-nga sa, ma mac ac awa ñatô sa. Kwahic dec aö bu watôc aneñ gauc têñ mac pi lêñ ñayham bu andic bata gwelen̄ dau-nga. ¹¹ Mac ac hu gwelen̄ dau ti atac ñayham atu, ma bocdinañ kwahic dec andic bata gwelen̄ dau ñalêñ tigeñ, ma ti nem ñalôm sambuc eñ. Mac bu atôm bu akêñ awa atu, dec akêñ. Ma bu mba, nan̄ akêñ tôm Anötö kêmwasiñ mac. ¹² Bu lau ñalôm sawa oc tôm dom bu sêkêñ atu. Bocdinañ gêñ bocke nan̄ mac atôm bu akêñ, nan̄ akêñ ti atac whiñ ma ti nem ñalôm sambuc, dec Anötö oc lic ñayham.

¹³ Yac bu akac mac bu akêñ gêñ daêsam bu anem lau ñatô sa, e mac daôm ati lau ñalôm sawa lec dom. Mba. Yac atac whiñ bu Anötö ndê mwasiñ nem yac hon̄ sa tôm ndi. ¹⁴ Kwahic dec mac atap gêñ daêsam sa, ma bocdinañ mac atôm bu anem lau nan̄ sêpôn̄da dau, nan̄ sa. Ma mboe tiñambu ñac oc sêtap daêsam sa, ma sênem mac sa têñ ndoc mac apôn̄da daôm. Ñalêñ dinan̄ dec Anötö ndê mwasiñ oc nem yac hon̄ sa tôm ndi. ¹⁵ Gauc nem lau Israel-nga nan̄ sic †mana sa yêc gameñ sawa, tôm sêto yêc

bocdec bu:

Lau nañ sic gêñ ñagec sa, nañ sêpônda dau dom,
ma lau nañ sic gêñ daêsam sa, nañ si gêñ hôc
gêlêc dom. *[Eks 16:18]*

Taitus ti lau ñatô oc sêtêñ malac Korin sêndi

¹⁶ Aô gam danje Anötö bu in kên gauc sip Taitus ndê ñalôm bu nem mac sa, gitôm in kên gauc kain tigen têt aô. ¹⁷ Bu yac andac Taitus bu mbu têt mac loc, ma in gêlic ñayham. Magoc in oc loc tu yac andac in-nga lec dom. In dau atac whin ñandô bu lic mac tiyham. ¹⁸ Ma yac neñ asidôwa dan, nañ lau sêkên whin-nga hon yêc gameñ dindec sêmpin in tu in ndê gwelen ñawaê ñayham-nga, nañ yac bu ankin in whin Taitus loc. ¹⁹ In ñgac dinan, gôlôwac dabun sênjalin in sa bu êñsêlên whin yac, ma yac akôc awa nañ lau sêkên whin-nga sic sa, ma akên têt lau Jerusalem-nga. Gwelen dau, yac akôm tu bu atoc Pômdau sa-nga, ma bu atoc asê bu yac atac whin bu anem lau ñalôm sawa sa. ²⁰ Magoc yac atec bu lau dan sêngôlin yom pi yac tu awa dinan-nga. ²¹ Bocdinan dec yac ayob daun ñapep bu akôm giso dan yêc Pômdau me yêc ñamalac ango-nga dom. ²² Ma yac bu ankin yac neñ asidôwa dan tiyham têt mac loc, whin ñgac lu dinan. Gêñ hon nañ yac akên sip in amba, nañ kôm ñapep en, dec tôc asê bu in kên ndê ñalôm sambuc tu nem akin Anötö-nga. In ngô ñawaê pi mac su, dec kôm in ndê atac pa su, ma in atac whin bu têt mac loc.

²³ Lau ñatô bu sêndac bata lau tö dinan, dec awhê sa têt ñac bu Taitus kôm gwelen ñawaê ñayham-nga whin aô, dec galic ñayham bu wanin in têt mac loc bu nem akin mac. Ma awhê sa bu

asidôwai lu dinaŋ sem gôlôwac dabuŋ hoŋ aŋgô, ma sêkôm gwelen ŋaŋga bu sêkôm Kilisi ndê waê tiapa. ²⁴ Bocdinaŋ têtŋ ndoc yac neŋ asidôwai tö dinaŋ sêhôt asê mac, naŋ akôt ŋac sa ŋapep, tu bu atôt nem mêtê atac whiŋ-ŋga yêc awê têtŋ ŋac. Ma lau sêkêtŋ whiŋ-ŋga hoŋ oc sêŋyalê bu yac apo mac waêm sa ŋambwa dom.

9

Yom ŋatô pi gwelen sêndic awa sa-ŋga

¹ Oc tôm dom bu wato yom daêsam pi mac nem gwelen andic awa sa tu anem Anötö ndê lau dabuŋ sa-ŋga. ² Ŋahu bu aö kayalê su bu mac atac whiŋ ndu andô bu akôm gêtŋ dau, ma tu dinaŋ-ŋga dec gapo mac nem waêm sa têtŋ lau Masedonia-ŋga. Aö gasôm têtŋ ŋac bocdec bu, “Ŋac lau gamenŋ Akaya-ŋga dinaŋ, ŋac atac whiŋ ŋandô bu sênem yac neŋ asidôwai sa, ma sic hu gwelen sêndic awa sa-ŋga têtŋ yala akwa.” Lau Masedonia-ŋga sêngô mac nem ŋawaê dec kêgilí ŋac si daêsam bu sêndic awa ŋatô sa sêwhiŋ. ³ Magoc aö bu waŋkiŋ yac neŋ asidôwai tö dinaŋ sêtêtŋ mac sêloc, bu sênem mac sa bu andic bata gwelen awa-ŋga dinaŋ gwananŋ. Ŋahu bu yac apo mac waêm sa ma asôm bu mac atac whiŋ gwelen dau, ma mac bu akôm yac mba yom ŋandô sa dom, dec oc yham dom. ⁴ Lau Masedonia-ŋga ŋatô bu sêwhiŋ aö sêloc, ma sêlic bu mac akôm gêtŋ dau ŋandô sa dom, dec oc kêtŋ maya mac. Ma oc kêtŋ maya aö bocdinaŋ, bu aö gakêtŋ whiŋ bu mac oc akôm, magoc akôm dom. ⁵ Tu dinaŋ-ŋga aö galic ŋayham bu waŋkiŋ asidôwai tö dinaŋ sêmunŋ aö, bu sêndic bata gwelen dau sêwhiŋ

mac. Mac asôm tidôn bu andic awa sa tu amwasin lau ñalôm sawa, bocdinañ akôm. Aö gatec bu wahôc asê ma wakac mac bu andic dabiñ gêñ dau. Bu bocdinañ, mac oc akêñ ti nem ñalôm sambuc dom. Andic sa gwanañ, ma ti nem ñalôm sambuc.

Dakêñ gêñ ti ñalôm sambuc eñ

⁶ Gauc nem yom bocdec bu. Asa nañ sô gêñ ñawhê daêsam, nañ oc tap ñandô daêsam sa. Ma asa nañ sô gêñ ñandôlu, nañ oc tap ñandô daêsam sa dom. Yom dau hêganôn lêt dakêñ gêñ-nga. ⁷ Anötö tac whiñ lau nañ sêkêñ gêñ ti si ñalôm sambuc. Yac bu dakêñ ti atac lu-lu, me tu sêkac yac-nga, dec oc tap Anötö ndê atac whiñ sa dom. Bocdinañ iñ lêt solop bu yac tigen-tigen dakêñ gêñ tôm yac neñ ñalôm kac yac. ⁸ Ma Anötö dau gitôm bu êmwasiñ mac ña gêñ daêsam. Ma bocdinañ bêc hoñ mac oc apônnda daôm tu gêñ dan-nga dom, ma oc atôm bu akôm gêñ daêsam tu anem lau ñatô sa-nga. ⁹ Gauc nem yom pi ñgac mwasiñ, nañ sêto yêc bocdec bu:

Iñ gic sam iñ ndê gêñ bu êmwasiñ lau ñalôm sawa. Ma iñ ndê lêt gitêñ ña-ñandô oc yêc ñapan. [BW 112:9]

¹⁰ Gauc nem bu Anötö, nañ kêt gêñ ñawhê têt lau sêsô gêt-nga, ma kêt gö têt lau tu sêneñ-nga, nañ gitôm bu kêt gêt daêsam têt mac tu amwasin lau ñalôm sawa-nga. Ma iñ oc kôm mac nem lêt gitêñ anem lau sa-nga nem ñandô daêsam. ¹¹ Anötö oc êmwasiñ mac ña gêt daêsam, ma mac oc atôm bu anem lau sa êñlêc. Ma lau daêsam oc sênem danje Anötö tu awa nañ mac ac sa bu yac akêt têt lau Jerusalem-nga nañ sêpônnda dau.

¹² Yomandô. Awa nanj mac bu andic sa, nanj oc nem Anötö ndê lau dabun nanj sêpônda dau, nanj sa. Ma gêñ atu danj whiñ. Lau daêsam oc atac ñayham atu ma sênem danje Anötö êñlêc tu mac-nga. ¹³ Mac ahoc yom asê ma asôm bu mac akêñ whiñ ñawaê ñayham pi Kilisi, ma bu danjam wambu inj. Ma gêñ nanj mac akêñ bu anem lau Jerusalem-nga dinanj ma lau ñatô sa-nga, nanj tôc asê bu mac nem yom inj yomandô. Ma lau dau oc sêmpin Anötö tu mac nem lêñ ti sakinj dinanj-nga. ¹⁴ Ñac oc sênyalê bu Anötö ndê mwasiñ kôm gwelenj yêc mac nem ñalôm. Ma ñac oc atac whiñ mac ñandô ma gauc nem mac ñapañ yêc ñac si mbec ñalôm. ¹⁵ Oyaê. Mwasiñ nanj Anötö kênj têtj yac ñambwa inj gêñ atu andô, hóc gêlêc gêñ honj su. Tu dinanj-nga danem danje inj ñapañ.

10

Pol whê ndê lêñ sa

¹ Lau ñatô sêsec aö ma sêsôm yom bocdec bu, “Pol, inj ñgac kainj danj. Têtj ndoc inj mbo whiñ mac, nanj inj töc dau bu sôm yom ti ñanja têtj mac, magoc têtj ndoc inj hu mac siñ, nanj inj ndê ñalôm pêtj dôñ ma to yom ñanja sip inj ndê bapia têtj mac.” Aö Pol bu wanjuc Kilisi ndê lêñ malô kêtjwininj dau-nga, ma wandac mac bu mac akôc gauc kainj tigenj pi aö, me mba? ² Aö watenj mac bu akôc gauc pi yom dau, ma amasanj nem ñalôm tisolop munj su nanj. Ma bocdinanj têtj ndoc aö watêtj mac waloc, nanj gêñ danj oc yêc bu wasôm yom ñanja pi-nga dom. Tigenj aö bu waloc ma watap sa bu lau ñatô gauc gêm bu yac anjuc lau nom-nga si mêtê, dec

aõ oc wakêḡ gêli ḡac dom. ³ Yomandô yac ambo nom, magoc yac ac siḡ tôm lau nom-ḡga sic dom. ⁴ Ma yac mba wapa siḡ-ḡga iḡ gitôm lau nom-ḡga si wapa sêndic siḡ-ḡga dom. Mba. Yac akôc Anötö dau ndê ḡaclai bu andic siḡ, ma bu asen ḡacyo si tuḡbôm ḡaḡga hoḡ su. ⁵ Gauc ti yom tasan hoḡ, ma lau hoḡ naḡ sêtoc dau sa ma sêkêḡ kisa Anötö, ma sêlhac lau ahuc tu bu sêḡyalê Anötö ti ndê yom dom, naḡ yac akôc Anötö ndê ḡaclai bu asen ḡac su. Gauc sac-sac hoḡ, naḡ yac akwê dôḡ yêc-ḡga, tu bu akêḡ gauc hoḡ sôc Kilisi ḡapu-ḡga. ⁶ Têḡ ndoc yac aloc, naḡ yac oc akêḡ ḡagêyô têḡ lau daḡgapêc-ḡga hoḡ. Bocdinaḡ kwahic dec yac asôm têḡ mac bu amasaḡ nem ḡalôm, ma asôc Kilisi ndê yom ti yac mba yom hoḡ ḡapu.

⁷ Mac nem lau ḡatô sêtoc dau sa, ma gauc gêm bu ḡac tawasê sêti Kilisi ndê. Am bu ḡamalac kainaḡ dinaḡ, dec wasôm têḡ am bu kôc gauc ḡapep pi gêḡ naḡ yêc awê, ma am oc êmyalê bu yac ati Kilisi ndê, atôm am. ⁸ Ma mboe mac gauc gêm bu têm daêsam yac apo daḡ mba waêḡ sa tu ḡaclai naḡ Kilisi kêḡ têḡ yac, dec kêyalinaḡ yac sa ati aposel. Aõ oc mayanaḡ daḡ tu yom dinaḡ-ḡga dom. ḡahu bu Kilisi kêḡ ḡaclai dau têḡ yac tu bu aḡgwiniḡ mac-ḡga dom, magoc tu bu apuc mac dôḡ-ḡga. ⁹ Aneḡ bapia ḡatô, naḡ gato têḡ mac mun su, naḡ ḡahu dau dinaḡ. Aõ gato tu wakôm mac atôc daôm-ḡga dom. ¹⁰ Bu lau ḡatô sêsôm yom pi aõ bocdec bu, “Pol to yom ḡaḡga daêsam sip iḡ ndê bapia, tu kêḡ wapac yac-ḡga. Tigeḡ têḡ têm iḡ dau meḡ kalhac yac aḡôḡ-ḡga, naḡ dalic iḡ gitôm ḡgac ti ḡaclai atu dom, ma iḡ sôm yom ḡaḡga dom.” ¹¹ Mac lau naḡ

asôm yom kainɔɔ dinanɔ pi yac, nanɔ ayob daôm. Bu têtɔ ndoc yac bu ahôc asê mac, nanɔ mac oc alic bu gêtɔ nanɔ yac oc akôm, nanɔ oc êɔkuc yom nanɔ ato sip bapia.

Pol ndê ɔahu po dau waê sa-ɔga

¹² Yac atec bu atoc daunɔ sa tôm aposel tasanɔ sêkôm, me anem dôhôtɔ mba lêtɔ ma ɔac si lêtɔ. Bu aposel tasanɔ dinanɔ sêtoc dau sa, ma gauc gêm bu lau danɔ si lêtɔ gi tap ɔac si sa dom. Ma bocdinanɔ ɔac sem dôhôtɔ dau si lêtɔ whinɔ ɔac dau si lêtɔ. ɔac si gauc dinanɔ solop dom. ¹³ Yac atôm dom bu apo daunɔ mba waêtɔ sa tôm ɔac lau dau sêkôm, magoc apo daunɔ sa tu gwelenɔ nanɔ Anötö kêtɔ têtɔ yac-ɔga. Bu Anötö dau kêyalinɔ gameɔ sa bu yac akôm gwelenɔ ɔawaê ɔayham-ɔga ambo, ma yac akôm gwelenɔ dau e akôm yêc mac nem gameɔ whinɔ. ¹⁴ Yomandô. Yac akôm gwelenɔ ma ahoc ɔawaê ɔayham pi Kilisi asê e meɔ têtɔ mac nem gameɔ. Yac bu akôm bocdinanɔ dom, dec oc tôm dom bu yac apo daunɔ sa tu mba gwelenɔ-ɔga. ¹⁵ Ma yac atec bu apo daunɔ sa tu gwelenɔ nanɔ lau ɔatô sêkôm-ɔga. Yac akêtɔ batanɔ bu mac nem akêtɔ whinɔ oc êɔsôwec tiatu, ma tu dinanɔ-ɔga gwelenɔ nanɔ yac akôm awhinɔ mac, nanɔ ɔa-ɔandô oc êɔsôwec tiatu bocdinanɔ. ¹⁶ ɔalêtɔ dinanɔ yac oc atôm bu anem mêtê lau ɔatô, nanɔ si gameɔ yêc mac nem ɔa-ɔambu-ɔga. Yac bu anem mêtê lau wakuc, ɔahu bu yac atec bu apo daunɔ sa pi lau ɔatô si gwelenɔ ɔa-ɔandô.

¹⁷ Anenɔ lêtɔ wapo daunɔ sa-ɔga kêkuc Anötö ndê yom nanɔ sêto yêc bocdec bu:

Asa nan bu po dau sa, nan po dau sa tu Pômdau-
 nga en. *[Jer*
9:24]

¹⁸ Bu ñamalac nan po dau sa tu dau ndê lêñ-nga,
 nan Anötö gêlic bu yham dom. Magoc ñamalac nan
 Pômdau po in sa, nan Anötö oc lic in ñayham.

11

Pol ndê puc pi aposel tasan

¹ Mboe lau ñatô sêlic anen yom gitôm yom gauc
 mbasi-nga. Magoc aö bu wasôm yom ñatô tiyham,
 ma gakên whin bu mac oc alic aö sac dom. ² Bu
 Anötö kac anen ñalôm bu wanem lêmun mac, ma
 wayob mac ati Kilisi ndê lau solop. Aö galic mac
 atôm aö atuñwê ñayham dan, nan kamatin yom
 whin ñgac dan bu nem. Tu dinan-nga dec gakôc
 gauc ñanga pi in bu wayob in ñapep bu sa ndê lêñ
 ñawasi ma mbo whin ñgac dan dom e nem ndê
 ñgac solop. Ma ñgac dau in Kilisi. ³ Kwahic dec
 mac asap Kilisi dôñ ti nem ñalôm ñawasi. Tigen
 aö gatöc daun bu mboe lau tasan ñatô oc sêmen
 ma sêtim yom mac bu ahu mac nem lêñ dinan
 sin, tôm mboc tasan ñadau men ma tim yom Ewa.
⁴ Bocke? Lau ñatô bu sêhóc asê mac ma sênem mêtê
 pi Yisu, magoc ñac si yom pi in so yom ñandô nan
 yac ahoc asê pi in, dec mac oc akôm sake? Aö gatöc
 daun bu mboe mac oc gauc nem yom daêsam dom,
 oc akôc ñac si yom sa ñagahô en. Mac akôc Ñalau
 Dabun su, magoc lau ñatô bu sêmen ma sêkac mac
 bu akôc ñalau dan dau-nga, me sêhoc ñawaê ñayham
 asê nan so yac mba, dec aö gatöc daun bu mboe
 mac oc akôc sa en. ⁵ Mac alic lau tasan dinan bu

apospel nandô, a? Nac si asa hóc gêlêc aö su? ⁶ Aö ngac nayaham tu wasôm yom ti gauc atu-tu-nga dom, magoc aö kayalê Anötö ti ndê yom. Ma gêñ hon nan aö gakôm, nan tu bu wawhê Anötö ti ndê yom sa tiawê têñ mac.

⁷ Têñ ndoc aö gahoc Anötö ndê nawaê nayaham asê têñ mac, nan aö tanjkwê mac dom, magoc kagwinij daun ma gakôm gwelen tu wakôm kwan daun-nga. Aö kakuc lêñ dau, tu bu watoc mac sa ma wanem mac sa-nga. Bocke? Anenj lêñ dinanj in so, a? ⁸ Gôlôwac dabunj gamenj natô-nga sêkênj gêñ tu sêpuc aö dôñ-nga. Nalênj dinanj gitôm aö gam kanj nac si gêñ tu wanem akinj mac-nga. ⁹ Ma têñ ndoc aö gambo gawhinj mac ma gapônda gêñ danj, nan gatenj mac nem njamalac danj bu nem aö sa dom. Magoc asidôwai nan sêmenj akênj Masedonia sem aö sa. Aö gayob nenj lêñ honj tu bu wakênj nawapac têñ mac dom, ma oc wanjuc lêñ tigenj dinanj. ¹⁰⁻¹¹ Mac gauc gêm bocke? Aö kakuc lêñ dinanj nahu bu aö tac whinj mac dom, a? Mba! Anötö dau kêyalê bu aö atac whinj mac ndu andô. Aö gapo daun sa tu anenj lêñ gakôm gwelenj naôli mbasi-nga, ma gwelenj bocke nan aö bu wakôm wawhinj mac lau gamenj Akaya-nga, nan wanjuc lêñ tigenj dinanj napanj. Kilisi dau ndê yom nandô yêc anenj nalôm, dec gasôm yom dau.

¹² Aö tanjkwê mac bu anemlhi aö tu gwelenj nawaê nayaham-nga dom, ma oc wakôm bocdinanj napanj. Aö gatec bu wakênj nasawa têñ lau nan sêkôm gwelenj tu sêkôc awa-nga, bu sêtoc dau sa ma sêsôm bu nac si lêñ gwelenj-nga gi tap yac mba sa. ¹³ Lau kainj dinanj, nac aposel tasanj. Nac si gwelenj

ɲandô bu sêtim yom lau. Bu ɲac sêsiɲ si mêtê tasanɲ kwi, ma sem Kilisi ndê aposel ɲandô aɲgô. ¹⁴ Asô tu aneɲ yom dinaɲ-ɲga dom, bu Sadaɲ dau muɲ apu lêɲ tasanɲ dinaɲ ma gêm aɲela ɲawê-ɲga aɲgô. ¹⁵ Bocdinaɲ iɲ ndê lau akiɲ bu sênem lau gitêɲ naɲ sem akiɲ Anötö, naɲ aɲgô, dec oc kôm yac dasö dom. Magoc tiɲambu ɲac oc sêtap ɲagêyô sa tu si lêɲ sac dinaɲ-ɲga.

Pol hôc ɲawapac daêsam

¹⁶ Aö wateɲ mac tiyham bu alic aö tôm ɲac gauc mba-ɲga dom. Magoc aö bu wapo dauɲ sa pi ahic tiyham tôm ɲac lau tasanɲ dinaɲ sêkôm. Ma mac bu alic aneɲ yom gitôm ɲac gauc mba-ɲga ndê, naɲ akôc aö sa tôm mac akôc lau gauc mba dinaɲ sa. ¹⁷ Aö kayalê bu yom naɲ aö bu wasôm tu wapo dauɲ sa-ɲga, naɲ kêkuc Pômdau ndê lêɲ dom, magoc aö gasôm kakuc lau gauc mbasi si lêɲ. ¹⁸ Aêc. Lau tasanɲ dinaɲ sêɲkuc lêɲ nom-ɲga ma sêpo dau waê sa, dec aö bu wapo dauɲ sa bocdinaɲ. ¹⁹ Mac lau ti gauc atu, a? Bocke dec mac alic ɲayham bu akôc lau gauc mbasi-ɲga sa sêmba sêwhiɲ mac? ²⁰ Yomandô. ɲac lau tasanɲ dinaɲ sêɲgwiniɲ mac e ati lau akiɲ ɲambwa, sêmbac yom mac bu sêɲgaho mac nem gêɲ su, sêɲsôɲ mac nem gauc e asôc ɲac ɲapu, sêtoc dau sa têtɲ mac, ma sêhôt mac mayam su, tigeɲ mac akôc ɲac sa. ²¹ Mac gauc gêm bocke? Yac mayanɲ dauɲ bu yac lau licwalô mba dec aɲkuc lau dau si lêɲ dom, a? Lau gauc mbasi-ɲga dinaɲ sêpo dau sa tu ɲac si lêɲ-ɲga ti atac pa su. Bocdinaɲ kwahic dec aö bu waɲkuc ɲac si lêɲ dinaɲ wawhiɲ. ²² ɲac sêpo dau sa bu ɲac lau †Hibru, a? Aö Hibru bocdinaɲ. ɲac

lau Israel-nga, a? Aö bocdinaŋ. Naç Abraham ndê wakuc naç? Aö bocdinaŋ. ²³ Naç sêsôm bu naç sem akiŋ Kilisi, a? Aö kayalê bu mac oc alic aneŋ yom tôm ngac ngagulu kênsôn dan ndê, magoc aö wasôm têŋ mac bu aö gam akiŋ Kilisi ma gakôm gwelenŋ ŋawaê ŋayham-nga gahôc gêlêc naç su. Lau sêkêŋ aö gandöc gapocwalô, sic aö basô, ma têm daêsam kêpiŋ bu wambac ndu tu gam akiŋ Kilisi-nga. Ma naç lau dau? Mba. ²⁴ Lau bata Israel-nga sêmatôc aö tidim 5, ma tôm têm matôc-nga 5 dinaŋ sêhi aö tidim 39* ŋa po naŋ sem bocbiŋ. ²⁵ Naç sic aö ŋa sô tidim tö. Sêtuc aö ŋa-hoc tidim tigeŋ. Aö gapac waŋ tidim tö, ma gapoc gwêc sawa tôm ôbwêc dan ma acsalô dan. ²⁶ Aö ga gameŋ ga gameŋ ŋapaŋ ma gandöc sic teŋ dom. Ma ŋawapac ŋatô naŋ gahôc whiŋ, naŋ bocdec. Aö galom bu hêc ŋasambac atu, ma gambo gwêc têŋ têm sac. Lau kaŋ sêkôm aö ŋayom, ma aö gatap kisa sa yêc aö dauŋ neŋ lau Israel-nga ma yêc †lau gameŋ apa-nga, ma yêc lau malac atu-tu-nga ma lau malac saun-saun-nga, ma yêc asidôwai tasan bocdinaŋ. Gêŋ hoŋ dinaŋ gitôm bu seŋ aö su, magoc mba. ²⁷ Aö gakôm gwelenŋ ti gahôc ŋawapac atu ŋapaŋ. Têm daêsam aö gayêc bêc ŋapep dom, gêŋ yô a ö, bu yô aö, gambo ŋamlic ŋalhuc, ma gapônda ŋakwê. ²⁸ Wapac hoŋ dinaŋ kêsalê aö ahuc. Ma gêŋ dan tiyham kêŋ wapac aö tôm bêc hoŋ, naŋ bocdec bu. Aö gitôm dom bu waŋlhiŋ lau sêkêŋ whiŋ Kilisi-nga dan siŋ, tigeŋ gauc gêm naç ŋapaŋ. ²⁹ ŋamalac dan bu ndê kêŋ

* **11:24:** Lau Israel-nga si yomsu dan (Diut 25:3) sôm bu sêhi ŋamalac giso ŋa-po sêhêc gêlêc tidim 40 dom. Bocdinaŋ lau bata Israel-nga bu sêmatôc ŋamalac dan, naŋ sêhi iŋ tidim 39 bu sêŋgili yomsu dau ŋadôhôn dom.

whiŋ ɲaŋga dom, dec oc wahêgo dauŋ tu iŋ-ɲga e aneŋ licwalô pacndê. Ma gêŋ lêtôm-ɲga bu kôm ɲamalac daŋ peŋ sip sac ɲalôm, dec aô oc atac ɲandê pi gêŋ dinaŋ.

³⁰ Aô gateg bu wapo dauŋ sa, magoc aô bu wakôm, dec wasôm yom pi gêŋ naŋ tôc asê bu aô ɲgac licwalô mba-ɲga. ³¹ Anötö kêyalê bu aô kasau dom. Iŋ Pômdau Yisu Damba, ma yac tac waê bu tampiŋ iŋ tôm bêc hoŋ.

³² Têŋ ndoc aô gambo malac Damaskas, naŋ gôliŋwaga naŋ yob malac dau mbo Kiŋ Aretus ɲapu, naŋ gic atu iŋ ndê lau siŋ-ɲga bu sêyob gatam malac-ɲga hoŋ tu sêkôc aô dôŋ-ɲga. ³³ Magoc mba. Asidôwai sêkêŋ aô gasip sambec sö daŋ, ma sêŋwhaŋ aô gasip yêc gatam atu daŋ yêc malac dau ɲatuŋbôm ɲadômbwê-ɲga ma galhô ga.

12

Pol gêlic undambê ɲagatu

¹ Mêtê dapo dauŋ waêŋ sa-ɲga oc kêŋ ɲayham daŋ têtŋ yac dom. Magoc aneŋ ɲalôm kac aô, dec oc wapo dauŋ sa ma wandic têku yom, ma wasôm yom pi gêŋ ɲagatu, ma pi gêŋ ɲatô naŋ Pômdau hoc asê têtŋ aô. ²⁻³ Aô kayalê ɲgac kêŋ whiŋ Kilisi-ɲga daŋ. Yala 14 gi su, Anötö kôc iŋ sa pi lôlôc solop têtŋ iŋ yêc undambê gi. Anötö kôc iŋ ti ɲamlic sambuc me kôc iŋ gatu ɲambwa, aô gam gauc. Anötö tawasê kêyalê. ⁴ Ma Anötö tôc gameŋ †Paradis-ɲga têtŋ iŋ. Iŋ ɲgô yom pi gêŋ atu-tu ɲatô naŋ iŋ gitôm dom bu w hê sa, ma Anötö gic yao iŋ bu sôm asê dom. ⁵ Aô oc wapo ɲamalac kainŋ dinaŋ waê sa, magoc aô bu wapo dauŋ sa, dec wasôm yom pi gêŋ tigeŋ, naŋ

bu watôc asê bu aö ngac licwalô mba. ⁶ Gêñ ñatô yêc bu wapo daun sa pi-nga, ma aö bu wakôm, dec oc watôm ngac gauc mbasi-nga dom. Nahu bu aneñ yom in yomandô. Magoc aö watoc daun sa pi gêñ dinañ dom. Lau bu sêmpin aö tu lêñ nañ sêlic aö gasa-nga, ma tu yom ñandô nañ gahoc asê-nga, dec oc solop.

Anötö kêmwasin lau licwalô mba, bu tôc in ndê ñaclai asê

⁷ Yomandô Anötö tôc gêñ atu têt aö. Magoc in tec bu aö wapo daun sa pi gêñ dau. Tu dinañ-nga in kêñ ñasawa têt Sadañ bu êñkin in ndê añela dañ bu êñgwiniñ aö ña gêñ wapac ñamlic-nga dañ. Gêñ dau kêñ ñandê têt aö gitôm gêñ ñakwa kuñ aö. ⁸ Aö gaten mbec ñanğa têt Pômdau ma gandac in tidim tö bu kôc gêñ wapac dau su yêc aö. ⁹ Magoc in sôm têt aö bu, “Mba. Aneñ mwasiñ gitôm bu puc am dôn ma hóc ñawapac dinañ. Bu aö oc wamwasiñ lau licwalô mba, bu watôc aneñ ñaclai asê.” Tu dinañ-nga aö Pol oc wapo daun sa tu ñawapac bocke nañ kêgwiniñ aö e kôm aö licwalô mba. Nalêñ dinañ aö oc tañkwê Kilisi bu kêñ in ndê ñaclai tu nem aö sa-nga. ¹⁰ Tu dinañ-nga aö bu wambo licwalô mba, me lau bu sêpu aö ma sêkêñ kisa aö, aö bu wapônda daun, me aö bu wahôc ñawapac tidau-tidau tu Kilisi-nga, dec wahôc ti atac ñayham. Bu têt ndoc aö kasahê licwalô tôm dom, nañ tañkwê Kilisi ndê ñaclai bu puc aö dôn ma walhac ñanğa.

Pol tac whin lau Korin-nga

¹¹ Aö galic daun gitôm ngac ñambwa-nga dañ, magoc aposel tasan nañ mac atoc ñac sa, nañ si asa hóc gêlêc aö su? Oc tôm bu mac apo aö waên sa,

magoc mba. Mac akôm dom, ma tu dinaņ-ņga dec aö kakuc lau gauc mbasi-ņga si lêņ ma gapo daun sa têtņ mac. ¹² Têtņ têtņ aö gambo gawhiņ mac, naņ aö gakôm gêtņ naņ aposel ñandô sic waê bu sêkôm. Aö gakôm gêtņ dalô, gêtņ atu-tu ma gêtņ ti ñaclai atu daêsam. ¹³ Bocdinaņ mac gauc gêm bu aö gakôm gêtņ sake têtņ gôlôwac dabuņ ñatô, naņ gakôm têtņ mac dom? Mboe mac alic aö sac bu gandac mac bu akêtņ gêtņ tu anem aö sa-ņga dom, a? Bu bocdinaņ, dec wateņ mac bu asuc aneņ sac kwi.

¹⁴ Kwahic dec aö kamasanaņ daun bu wandic mac kêsi tidim tö-ņga. Magoc aö waloc tu bu wakôc mac nem gêtņ daņ-ņga dom. Bu gêtņ naņ aö tac whiņ, naņ mac nem wapa ti mone dom, magoc mac daôm. Y omandô. Aö bu wakêtņ wapac mac dom, bu aö gatôm mac damam, ma solop dom bu balêkoc sêkêtņ gêtņ tu sêlôm damba ti dindai-ņga. Damba ti dindai bu sêkêtņ gêtņ tu sêlôm si balêkoc-ņga, dec oc solop. ¹⁵ Boc-dinaņ aö galic ñayham bu wakêtņ neņ gêtņ hoņ tu wanem mac sa-ņga, e wakêtņ daun sambuc tu mac-ņga whiņ. Ñalêtņ dinaņ aö bu watôc asê bu aö atac whiņ mac ndu andô, ma mac bu atac whiņ aö gwalec, oc ñayham me mba? ¹⁶ Mac bu atac whiņ aö me atac whiņ aö dom, magoc mac aņyalê su bu aö gakêtņ ñawapac daņ têtņ mac dom. Magoc mboe lau naņ sêkêtņ kisa aö, naņ oc sêsôm bu aö kasalê lêņ bu waņsau mac ma malô wakôc mac nem gêtņ ñatô-ņga. ¹⁷ Mac gauc gêm bu aö kakiņ aneņ lau ñatô sêtêtņ mac sêloc, bu sêņgaho mac nem gêtņ ñatô su tu aö-ņga, a? ¹⁸ Aö gandac Taitus bu têtņ mac loc, ma kakiņ yac neņ asidôwa daņ whiņ iņ. Ma Taitus kôc mac nem gêtņ bocke, a?

Mba andô. Alu akôc gauc tigenj ma asa lêj tigenj, nanj akôm gwelenj ñaôli mbasi-nga.

Pol gêm la lau Korin-nga

¹⁹ Mac gauc gêm bu yac asôm yom honj dinanj tu bu alhac daunj ahuc, a? Mba. Yac akêj whinj Kilisi, ma asôm mba yom honj yêc awê têtj mac yêc Anötö anjô-nga. Ma gêtj honj nanj yac akôm, nanj akôm tu bu apuc yac mba lau atac whinj-nga mac dônj alhac ñanja-nga. ²⁰ Aö gatöc daunj bu mboe aö waloc ma watap sa bu mac nem la u ñatô sêsap mêtê sac dônj sêmbo. Bocke? Mac nem lau ñatô sêsôm dau, me sem lêmunj dau, a? Lau ñatô atac ñandê têtj dau, sêwhê dau kôc-kôc, sêpu si asidôwai ma sêsec gamej, sêtoc dau sa, me sêli dau sa, a? Aö bu waloc ma walic bu mac nem lau ñatô sêjkuc lêj nanj aö atac whinj dom, dec aö oc wanjkuc lêj matôc-nga nanj mac oc atac whinj dom. ²¹ Munj-nga, mac nem lau daêsam sêkôm mêtê mockainj-nga ti atac ñagalac-nga tidau-tidau. Aö gasôm têtj ñac bu sênem dau kwi ma sêhu lêj sac dinanj sinj. Kwahic dec aö gatöc daunj bu mboe aö wambu waloc, ma walic bu ñac sêsap lêj dinanj dônj ñapanj sêmbo. Bu bocdinanj, dec mêtê sac dau oc kêtj wapac aö, ma anenj Anötö oc kêtj aö mayanj daunj atu tu mac-nga.

13

Pol oc kêtj gêli lau nanj sêkôm sac, nanj dom

¹ Ñasawa saunj aö oc wandic mac kêsî tidim tö-nga. Ma aö bu wamatôc mac nem lau ñatô, dec aö oc wanjkuc ñagôlinj solop tamatôc lau giso-nga, nanj sêto yêc bocdec bu:

Ŋamalac tigeŋ bu êŋgôliŋ yom pi ŋgac daŋ, dec oc tôm dom bu dakôc iŋ ndê yom sa. Ŋamalac lu me tö bu sêpuc yom dau dôŋ, dec dalic bu yomandô. *[Diut 19:15]*

² Têŋ ndoc aö gac mac kêsi tidim lu-ŋga, naŋ gasôm têŋ lau naŋ sêkôm mêtê sac bu sêhu siŋ. Ma aö gakêŋ puc mac bu têŋ ndoc aö bu wambu waloc, ma watap sa bu lau dau sêsap si lêŋ dinaŋ dôŋ ŋapaŋ sêmbô, dec oc wakêŋ matôc ŋaŋga têŋ ŋac, ma têŋ lau ŋatô naŋ sêkôm sac, naŋ bocdinaŋ. Kwahic dec aö gambo ahê, magoc ndoc kêpiŋ bu wambu waloc, dec wakêŋ puc mac pi gêŋ tigeŋ dinaŋ tiyham. ³ Mac nem lau ŋatô sêndac aö bu w atôc gêŋ daŋ têŋ mac, naŋ oc whê sa bu aö gasôm yom gam Kilisi aŋgô. Bocdinaŋ ayob daôm ŋapep, bu aö oc wamatôc lau sêkôm mêtê sac-ŋga hon ti ŋaŋga. Kilisi dau bu mbo whiŋ mac, dec oc kêŋ gêli mac dom, iŋ oc kôm mêtê ŋaŋga kaiŋ tigeŋ. ⁴ Yomandô. Lau sic Kilisi pi a gicso dau gitôm ŋgac licwalô mba. Magoc Anötö ndê ŋaclai uŋ iŋ sa ma kêŋ iŋ mbo tali ŋapaŋ. Ma yac lau naŋ mba akêŋ whiŋ piŋ yac dôŋ am damiŋ Kilisi, naŋ lau licwalô mbasi bocdinaŋ. Magoc Anötö ndê ŋaclai kêŋ yac ambo taŋli awhiŋ iŋ, tu bu anem akiŋ mac-ŋga.

Pol gêm la lau Korin-ŋga tiyham

⁵⁻⁶ Mac bu andac batam yac bu aposel ŋandô me mba, dec atôc gwaniŋ daôm nem lêŋ. Mac aŋyalê su bu ŋamalac naŋ kêŋ whiŋ dom, naŋ Kilisi mbo iŋ ndê ŋalôm dom. Bocdinaŋ mac bu alic bu mac akêŋ whiŋ ambo, ma Yisu Kilisi mbo nem ŋalôm, dec aŋyalê bu yac mba gwelenŋ ŋa-ŋandô dinaŋ, ma whê yac sa bu aposel ŋandô. ⁷ Yac atenŋ mbec têŋ

Anötö bu puc mac dôḥ ma akôm sac daḥ dom. Yac atac whiḥ bu mac asa lêḥ gitêḥ, tu bu mac nem lêḥ tôc asê bu yac aposel ḥandô lec dom. Mba. Lau ḥatô bu gauc nem bu yac aposel tasan, naḥ iḥ gêḥ ḥambwa. Yac mba mbec dinaḥ ḥa-ḥahu andô, naḥ yac atac whiḥ bu Anötö puc mac dôḥ bu aḥkuc lêḥ gitêḥ eḥ. ⁸ Lau bu sêsap lêḥ yom ḥandô-ḥga dôḥ, dec oc tôḥ dom bu yac akôm gêḥ ti ḥaclai tu amatôc ḥac-ḥga. Magoc lau naḥ sêḥkuc lêḥ yom ḥandô-ḥga dom, naḥ yac akôm gêḥ ti ḥaclai tu bu amatôc ḥac-ḥga e sêhu si giso siḥ. ⁹ Bocdinaḥ mac bu alḥac ḥaḥga ma asap yom ḥandô dôḥ, dec oc tôḥ dom bu yac atôc mba ḥaclai têḥ mac, magoc yac oc atac ḥayham atu tu mac nem lêḥ ḥayham-ḥga. Ma yac ateh mbec bu mac lau akêḥ whiḥ-ḥga asa nem lêḥ hoḥ ḥapep eḥ.

¹⁰ Aö gato yom hoḥ dinaḥ bu wakêḥ puc mac bu ahu nem mêtê s ac hoḥ siḥ muḥ, bu têḥ ndoc aö bu wahôc asê, naḥ gatec bu wamatôc mac ḥa ḥaclai naḥ Pômdau kêḥ têḥ aö. Bu iḥ kêyalih aö sa ma kêḥ ḥaclai têḥ aö bu wapuc mac dôḥ, ma tu bu waḥgwiniḥ mac-ḥga dom.

Pol ndê yom ḥambu-ḥga

¹¹ O asidôwai, aö bu wandic bata bapia dindec, dec bu wakôm neḥ acsalô têḥ mac hoḥ. Aḥsahê ḥaḥga bu andic dabiḥ nem lêḥ akêḥ whiḥ-ḥga hoḥ tisolop. Aneḥ yom hoḥ dindec puc mac dôḥ. Akêḥ nem gauc ti ḥalôm pitigeḥ, ma ambo awhiḥ daôm ti yom malô. Akôm bocdinaḥ, ma Anötö, naḥ Atac Whiḥ ti Yom Malô Ḥadau, naḥ oc mbo whiḥ mac.

¹² Akam daôm aḥkuc gôlôwac dabuḥ si lêḥ.

¹³ Anötö ndê lau dabuḥ hoḥ naḥ sêḥbo gameḥ Masedonia-ḥga dindec, naḥ sêkôm si acsalô

ɲayham tɛɲ mac. ¹⁴Pômdau Yisu Kilisi ndê mwasin
ti Anötö ndê atac whin puc mac dôɲ, ma Ɗalau
Dabuɲ piɲ mac hoɲ dôɲ ɲapaɲ.

Anötö ndê Yom Lêṛsêṃ Wakuc
The New Testament in the Bukawa language of Papua
New Guinea

Nupela Testamen long tokples Bukawa long Niugini

copyright © 2000 Lutheran Bible Translators Australia

Language: Bukawa

Translation by: Lutheran Bible Translators Australia

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-01-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

545e5ca3-1e95-59e4-8380-93951e023cf7